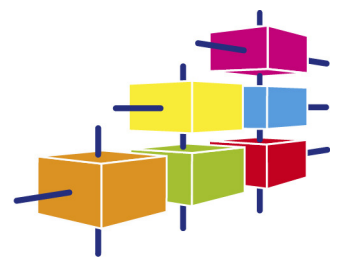

Rapport
Jonge ouders over schooltijden

*Een onderzoek in opdracht van project Andere Tijden in onderwijs en opvang,
uitgevoerd door BOinK*

Mei 2011

Andere Tijden in onderwijs en opvang

Een samenwerking van VOS/ABB, MOgroep Kinderopvang,
PO-Raad, Het Kinderopvangfonds en BOinK

BOinK
Heleen de Haan

BOinK
Belangenvereniging van Ouders in de Kinderopvang

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Belangrijkste conclusies	4
Opbouw respondenten	5
1. Schoolkeuzegedrag	8
1.1 Weten ouders wat de mogelijkheden zijn?	8
1.2 Kiezen ouders voor nieuwe schooltijden?	9
1.3 Kiezen voor wat je kent	10
1.4 De behoefte aan nieuwe schooltijden en het kiezen voor een model	11
1.5. Inschrijven voor een basisschool	12
1.6 Behoeftte aan buitenschoolse opvang en wachtlijsten	13
1.7 De behoefte aan samenwerking tussen onderwijs en opvang	15
2. Wensen	17
2.1 De schooltijden van de ideale school	17
2.2 Wekelijkse vrije middag	18
2.3 Flexibele vakanties	19
3. Afstemming school- en werktijden	21
3.1 In hoeverre zijn de werktijden aangepast bij de komst van kinderen?	21
3.2 In hoeverre worden de werktijden aangepast bij het schoolgaan van kinderen?	22
3.3 In hoeverre heeft men flexibiliteit in de werktijden?	23
4. Vergelijking met andere onderzoeken	27
Bijlage 1. de vragenlijst	30
Bijlage 2. Opmerkingen van ouders	34

Inleiding

Waarom dit onderzoek:

Project Andere Tijden ondersteunt scholen en kinderopvang bij de overgang naar andere schooltijden. Voor een andere inrichting van de schooldag is niet alleen draagvlak van 'zittende' ouders van belang. Een goede school kijkt ook naar de visie van de nieuwe inschrijvers, de ouders van kinderen tussen nul en vier jaar. Voor het project Andere Tijden was dit de aanleiding voor een grootschalig onderzoek onder jonge ouders. Kunnen zij uit de voeten met de traditionele schooltijden? Beïnvloedt dit hun schoolkeuze? Kennen ouders andere schooltijdenmodellen, zouden ze daar dan voor kiezen? Hebben ze de mogelijkheid om hun werktijden aan te passen, hoe flexibel zijn ze daarin?

Doel van het onderzoek: Overzicht van de wensen en behoeften van ouders met nog niet schoolgaande kinderen op het gebied van schooltijden. Hierbij gelet op de mogelijkheden die ouders hebben om hun werktijden in te delen.

Respons:

Met dit doel voor ogen heeft BOinK begin 2011 een digitale enquête uitgezet die een grote respons heeft opgeleverd. Bijna 1600 ouders, verspreid over Nederland, gaven hun mening. Uit hun profiel mogen we concluderen dat ze representatief zijn voor jonge ouders in Nederland, op één punt na: het waren vooral de moeders die reageerden.

Werkwijze: Voor de enquête is er wat betreft respondentenwerving bewust geen gebruik gemaakt van de gebruikelijke panels. De digitale enquête is zo breed mogelijk verspreid onder andere door artikelen in tijdschriften, vermelding van de digitale nieuwsbrief van EzeltjePrik, een link naar de enquête via verscheidene populaire websites (o.a. Jonge gezinnen, Vrouw online, Lof, Kinderopvangtotaal.nl, Ouders online, Stichting Werkende ouders en Vereniging Goed geregeld) aanschrijven van het respondentennetwerk van BOinK en een oproep op de website van BOinK. Daarnaast hebben medewerkers van BOinK aan aankomende ouders op de 9maandenbeurs gevraagd om de digitale enquête in te vullen.

Belangrijkste conclusies

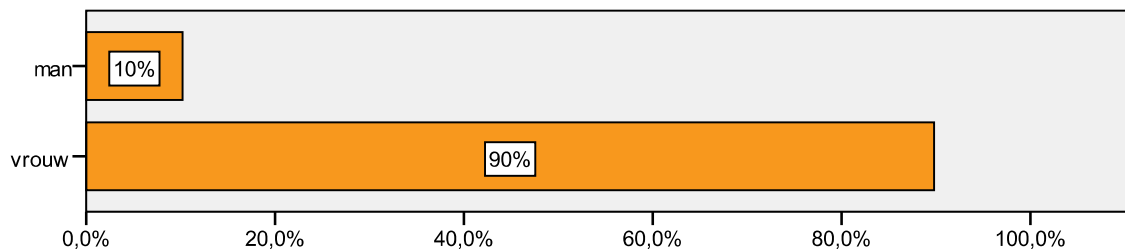
- Ruim 55% van de jonge ouders heeft behoefte aan andere schooltijden, een derde kan goed uit de voeten met de klassieke schooltijden.
- Als ouders denken aan nieuwe schooltijden, denken ze vooral aan het Gelijke dagen model. Een ruime meerderheid van ouders (58%) zou zijn of haar kind naar een school brengen die volgens dit model werkt. Bijna één op de drie ouders voelt ook wel voor het hele dag model, oftewel het zogenaamde integrale kindcentrum.
- Ruim een derde van de ouders die aangeeft overweg te kunnen met de klassieke schooltijden zou toch ook kiezen voor een school die werkt volgens het Gelijke dagen model.
- Nu al let één op de zes ouders bij het kiezen van een school op de schooltijden.
- Een kwart van de ouders heeft bij het kiezen van een school bewust gekozen voor de combinatie van een school en een buitenschoolse opvang (bso) in één gebouw.
- Van de ouders die gebruik willen maken van bso (77%) wil 87% ook nieuwe schooltijden.
- Ruim de helft van de ouders heeft behoefte aan een school en een bso op één locatie met één aanspreekpunt waar gewerkt wordt vanuit een gezamenlijke pedagogische visie.
- Meer dan de helft van de ouders geeft aan behoefte te hebben aan flexibiliteit in de schoolvakanties, krap een derde vindt het prima zoals het nu is.
- Bijna de helft van de ouders die uit de voeten kan met de klassieke schooltijden, geeft aan wél behoefte te hebben aan flexibiliteit in de schoolvakanties.
- 81% van de vrouwen is bij de geboorte van de kinderen minder uren gaan werken. De helft van deze moeders denkt dat er bij het schoolgaan van de kinderen in de werkuren niets gaat veranderen.
- Ruim 50% van de ouders hecht belang aan een wekelijkse vrije middag.
- Slechts 20% van de werkende moeders kan haar werktijden zelf indelen.

Wat verder nog opviel

- Slechts 14% van de jonge ouders in de vier grote steden heeft zijn kind nog niet opgegeven voor een basisschool, tegenover een kwart tot een derde in de rest van het land.
- 15% van de ouders in de vier grote steden weet nu al dat er op de gewenste startdatum geen plek is op de bso, tegenover 2 tot 4% in de rest van het land.
- Bij 70% van de partners van vrouwen in kleine gemeenten blijft alles bij het oude als de kinderen worden geboren, dit daalt naar 50% in de vier grote steden.
- Mannen geven aan veel meer vrijheid en flexibiliteit te hebben in hun werk dan vrouwen denken.

Opbouw respondenten N = 1596

Figuur 1.

Opvallend is dat het percentage mannen dat deze enquête heeft ingevuld erg laag is. Opvallend is ook dat wat vrouwen over hun partner zeggen slecht vergelijkbaar is met wat mannen over zichzelf zeggen. Dit is lastig te verklaren. Het kan zijn dat de enquête voornamelijk is ingevuld door betrokken vaders, of vaders geven sociaal wenselijke antwoorden.

Andersom is het overigens wel zo: wat mannen over de partner zeggen is goed vergelijkbaar met wat vrouwen over zichzelf zeggen.

NB: door het lage aantal van de mannen zijn de uitspraken van vrouwen betrouwbaarder dan die van de mannen. Dit betekent dat wat vrouwen over de partner zeggen betrouwbaarder is dan wat de mannen over zichzelf zeggen.

96% van de respondenten geeft aan een partner te hebben.

Werkuren respondenten

De vrouwen werken gemiddeld 3,3 dagen per week (mannen zeggen over de partner dat ze 3,8 dagen per week werkt)

De mannen werken gemiddeld 4,8 dagen per week (vrouwen zeggen over de partner dat hij 5 dagen per week werkt)

Gezinssamenstelling

De gemiddelde leeftijd van de kinderen in het onderzoek is 4,1 jaar, dit betekent dat een groot aantal ouders die de enquête heeft ingevuld al een kind heeft dat op de basisschool zit. In tabel 3 is te zien dat 10% van de ouders alleen kinderen heeft die ouder zijn dan vier jaar. Dit is een groep ouders die niet werd opgeroepen deze enquête in te vullen maar er toch behoefte toe voelde.

Tabel 2.

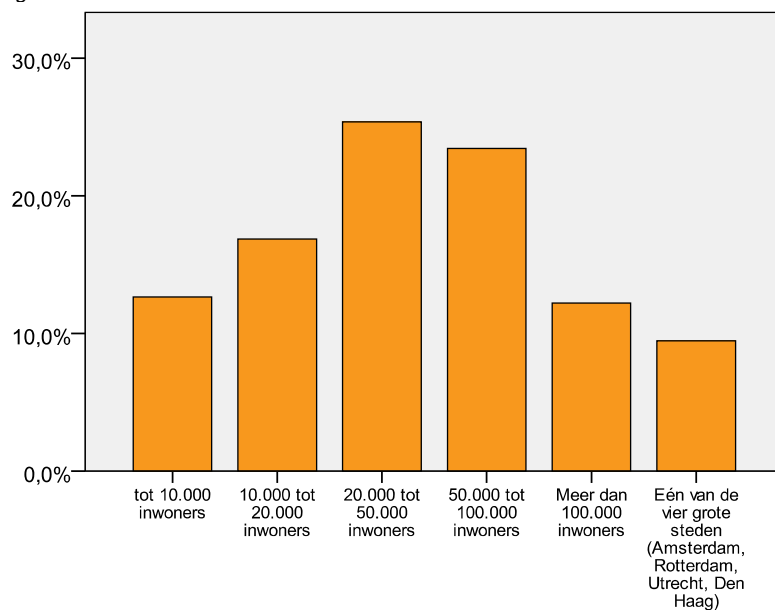
Aantal kinderen in het gezin	
1	31%
2	52%
3	14%
4	2%
5	0%
6	0%

Tabel 3.

Samenstelling gezin op leeftijd	
Alleen kinderen jonger dan vier jaar	47%
Kinderen jonger én ouder dan vier jaar	40%
Alleen kinderen ouder dan vier jaar	10%
Leeftijd kinderen niet of niet correct ingevoerd	3%

Respondenten verdeeld over gemeentes

Figuur 2.

Gebruik van dagopvang, peuterspeelzaal en gastouderopvang

Driekwart van de ouders maakt gebruik van dagopvang, één op de tien van de ouders maakt (nog) geen gebruik van enige vorm van opvang.

Van de ouders die gebruik maken van dagopvang gaan twee op de vijf kinderen twee dagen per week naar het dagverblijf, een derde van de kinderen gaat drie dagen per week.

Tabel 4.

Gaaf uw kind momenteel naar de kinderopvang?	
Ja, naar de dagopvang	74%
Ja, naar de peuterspeelzaal	9%
Ja, naar een gastouder	6%
nee, we hebben het anders opgelost	6%
nee, er is geen behoefte aan opvang	5%

Tabel 5.

Gebruik dagopvang in dagen per week		Gebruik peuterspeelzaal in dagdelen per week		Gebruik Gastouderopvang in uren per week	
1	14%	1	19%	Tot 8 uur	21%
1,5	3%	2	57%	Tot 16 uur	34%
2	40%	3	13%	Tot 24 uur	33%
2,5	3%	4	7%	Tot 32 uur	11%
3	34%	5	2%	Tot 40 uur	1%
4	6%				
5	1%				

1. Schoolkeuzegedrag

In de trend van de nieuwe schooltijden zijn drie hoofdmodellen te onderscheiden: het Gelijke dagen model, het Hele dag model en de Bioritme school. In de enquête kregen de ouders drie korte teksten te lezen (zie bijlage 1), met daarbij de vraag of ze wel eens van dit model hadden gehoord en of ze ervoor zouden kiezen (als ze hiertoe de mogelijkheid zouden hebben).

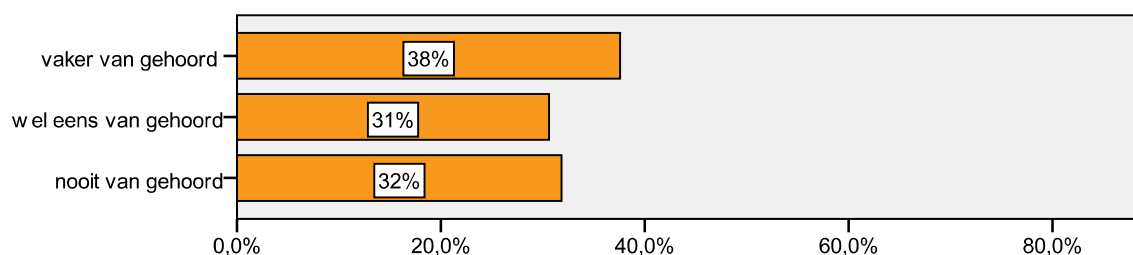
1.1 Weten ouders wat de mogelijkheden zijn?

Ouders zijn redelijk goed op de hoogte van het Gelijke dagen model, een derde van de ouders heeft nog nooit van dit model gehoord. Het Hele dagmodel en de Bioritme school zijn een stuk minder bekend bij ouders, ruim de helft van de ouders heeft nog nooit van het Hele dag model gehoord en driekwart van de ouders heeft nog nooit gehoord van de Bioritme school.

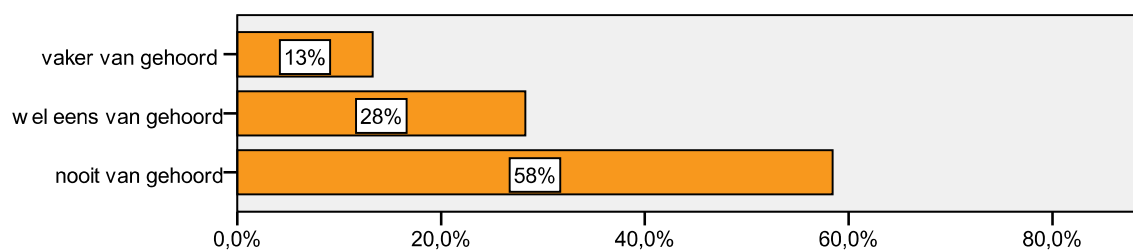
Als ouders denken aan nieuwe schooltijden, associëren ze dit met het Gelijke dagen model, de andere modellen zijn bij veel ouders nog te onbekend.

Figuur 1.1 Bent u bekend met één of meer van deze nieuwe vormen van schooltijden?

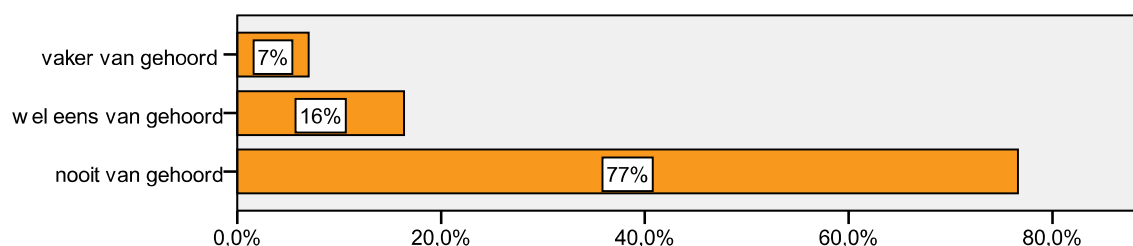
Gelijke dagen model

Hele dag model

Bioritme school

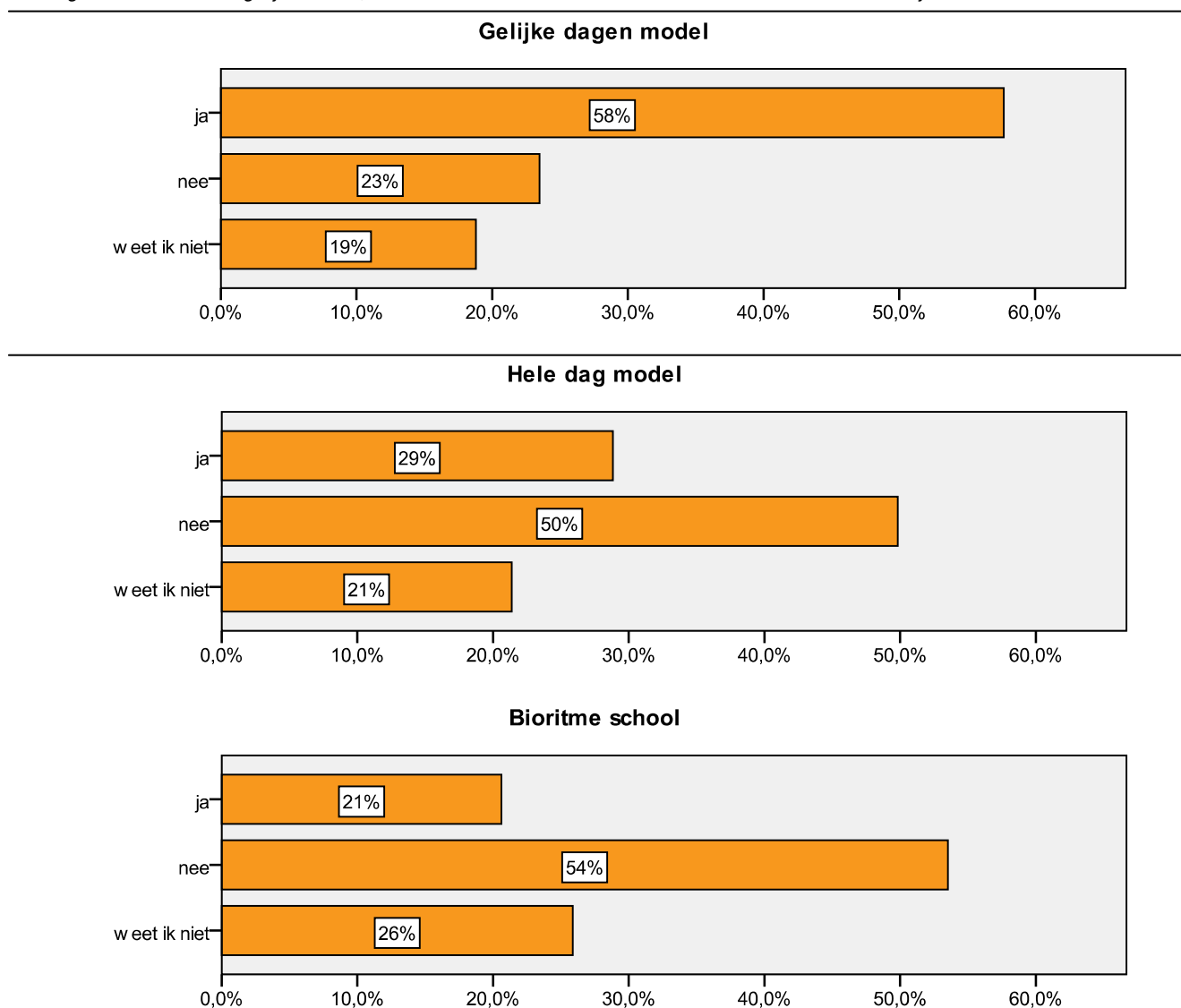

1.2 Kiezen ouders voor nieuwe schooltijden?

Ouders zijn in vergelijking met de andere modellen het meest positief over het Gelijke dagen model, een ruime meerderheid zou zijn kind naar een school brengen die volgens dit model werkt. Ondanks dat de twee overige modellen niet erg bekend zijn bij ouders, zou bijna een derde van de ouders zijn kind naar een school brengen die werkt volgens het Hele dag model en ziet ook één op de vijf ouders iets in de Bioritme school. Een kwart van de ouders weet niet of ze voor de Bioritme school zou kiezen, de tekst bij de enquête is voor ouders niet voldoende om een uitgesproken mening op te kunnen baseren.

Figuur 1.2 Als u de mogelijkheid had, zou u dan kiezen voor een van deze nieuwe vormen van schooltijden?

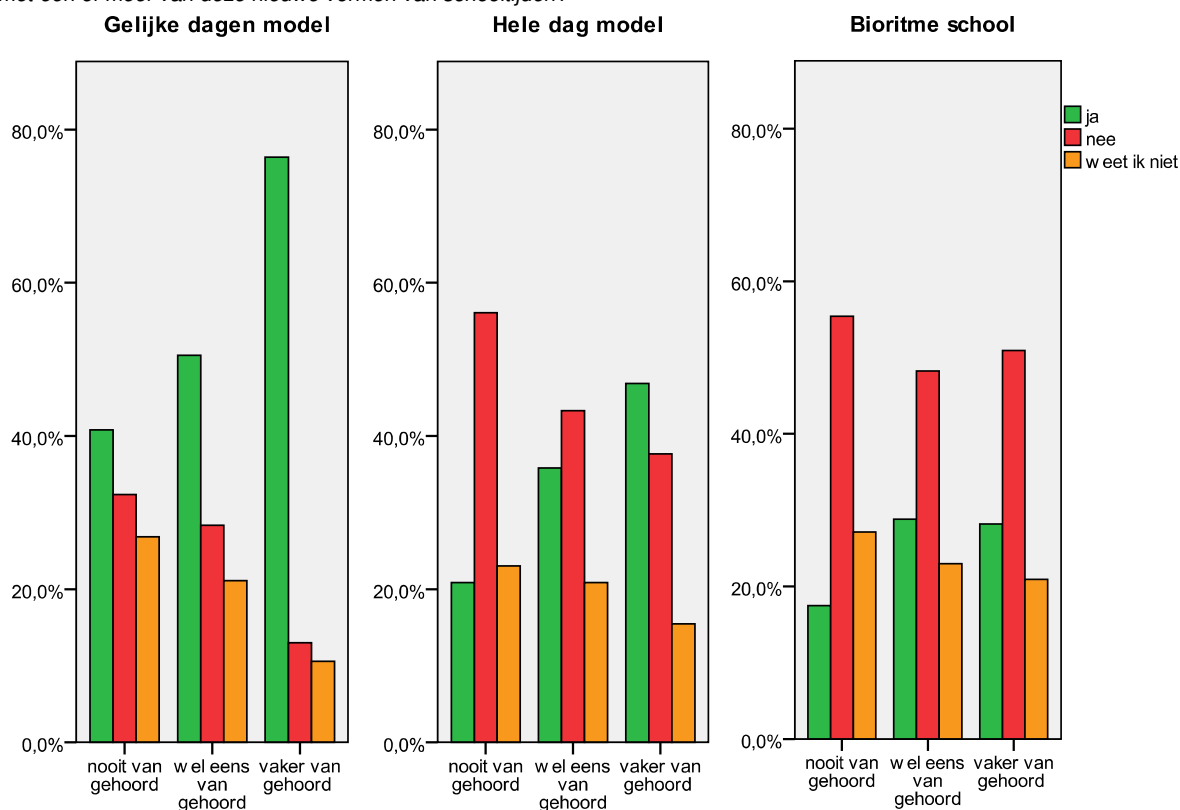
1.3 Kiezen voor wat je kent

Als de populariteit van de modellen wordt afgezet tegen de bekendheid van de modellen wordt er een samenhang¹ zichtbaar: naarmate een model bekender is zullen ouders er eerder voor kiezen.

Enkel bij het Gelijke dagen model is het percentage ouders dat nog nooit van het model gehoord heeft, maar er toch voor zou kiezen groot. 41% van de ouders zou zijn kind naar een school brengen die werkt volgens dit model. Het model klinkt ouders positief in de oren. Van de ouders die er vaker van heeft gehoord zou zelfs 76% zijn kind naar een school met een Gelijke dagen model sturen.

Bij de andere twee modellen zijn de ouders een stuk voorzichtiger met hun keuze, maar naarmate de bekendheid toeneemt neemt ook hier de positieve mening over het model toe. Bijna de helft (47%) van de ouders die vaker van het Hele dag model heeft gehoord voelt er ook wel iets voor, bij de Bioritme school is dit ruim een kwart (28%).

Figuur 1.3 Als u de mogelijkheid had zou u dan kiezen voor een van deze nieuwe vormen van schooltijden? Vs. Bent u bekend met één of meer van deze nieuwe vormen van schooltijden?

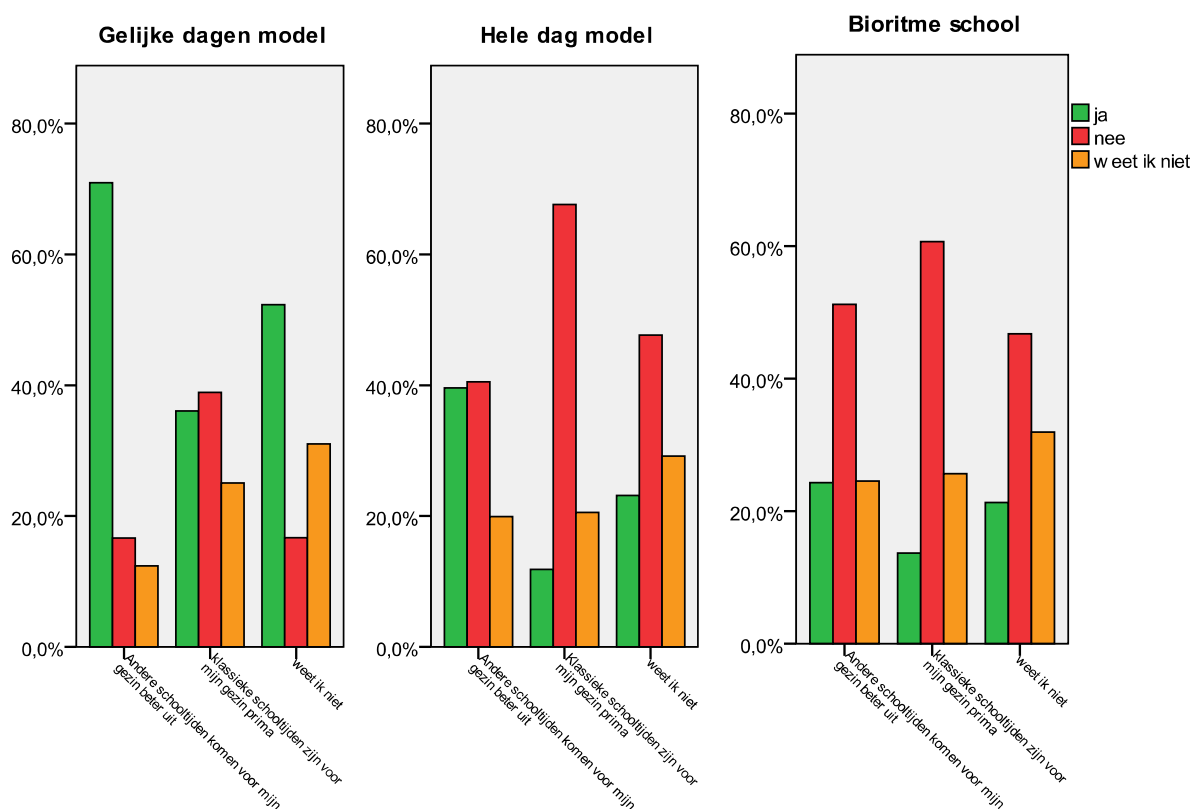

¹ Significant, vastgesteld door middel van een Chi-kwadraattoets (betrouwbaarheidsniveau 95%)

1.4 De behoefte aan nieuwe schooltijden en het kiezen voor een model

Men zou verwachten dat de nieuwe schooltijden vooral populair zijn onder ouders die niet uit de voeten kunnen met klassieke schooltijden. Toch zou ook ruim een derde (36%) van de ouders die aangeeft wel overweg te kunnen met de klassieke schooltijden kiezen voor een school die werkt volgens het Gelijke dagen model. Ouders met een behoefte aan nieuwe schooltijden hebben de sterkste voorkeur voor een school die werkt volgens het Gelijke dagen model, bijna driekwart (71%) van deze ouders zou zijn kind naar een school brengen die werkt volgens dit model.

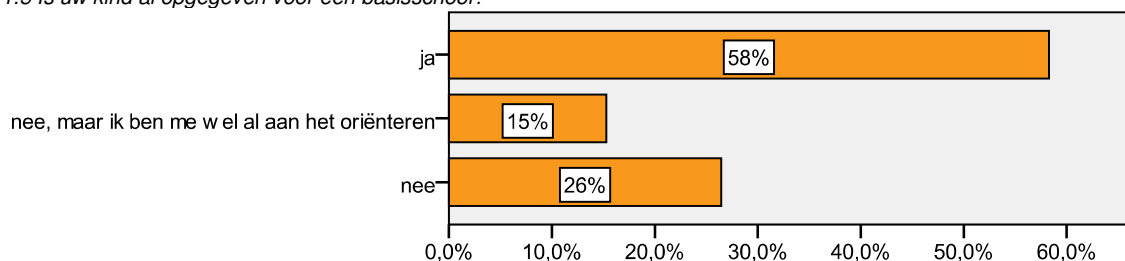
Figuur 1.4 Als u de mogelijkheid had zou u dan kiezen voor een van deze nieuwe vormen van schooltijden? Vs. Denkt u straks werk en zorg te kunnen combineren met de klassiek schooltijden?

1.5. Inschrijven voor een basisschool

Bijna drie op de vijf ouders geeft aan dat zijn kind al is opgegeven voor een basisschool, deze ouders hebben de keuze al gemaakt. Als deze vraag wordt afzet tegen de gemiddelde leeftijden van de kinderen, is logischerwijs te zien dat de gemiddelde leeftijd van de kinderen waarbij de ouders al wel een basisschool hebben uitgekomen hoger ligt, dan wanneer dit nog niet is gebeurd.

Figuur 1.5 Is uw kind al opgegeven voor een basisschool?

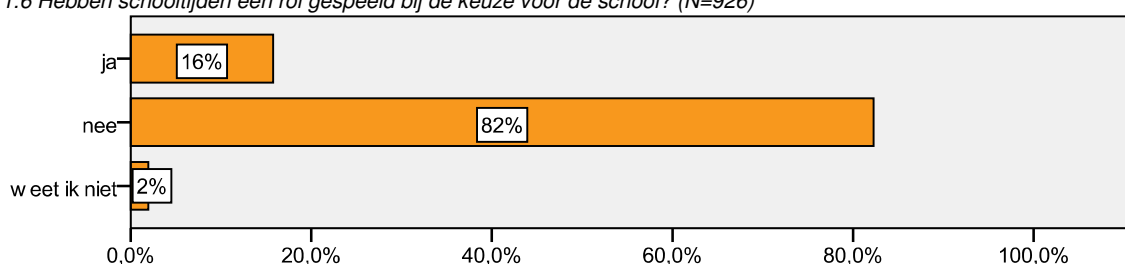

Tabel 1.4

Is uw kind al opgegeven voor een basisschool?	leeftijd 1 ^e kind	leeftijd 2 ^e kind	leeftijd 3 ^e kind
Ja	5,8	3,7	2,8
Nee	3,6	2,5	2,8

Aan de ouders die zijn of haar kind al opgegeven heeft voor een school is gevraagd of de schooltijden als factor hebben meegespeeld bij de keuze voor de school. Eén op de zes ouders heeft weldegelijk op de schooltijden gelet bij de keuze voor de school. Ook heeft een kwart (25%) van de ouders bij het kiezen van een school bewust gekozen voor een school met een inpandige bso.

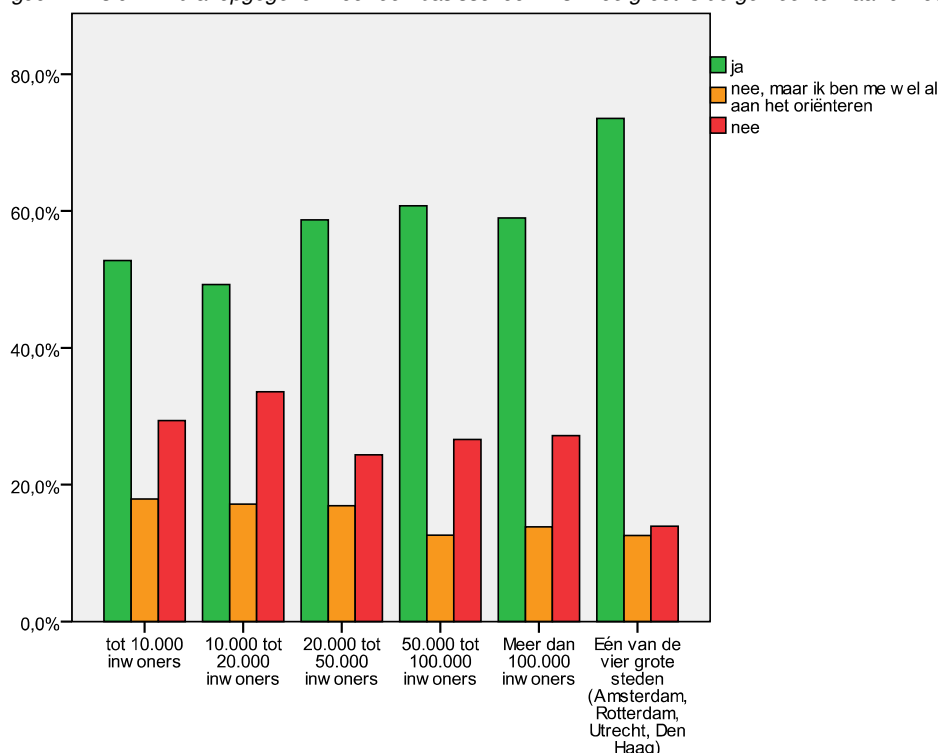
Figuur 1.6 Hebben schooltijden een rol gespeeld bij de keuze voor de school? (N=926)

Als de grootte van de gemeente wordt afgezet tegen de vraag of ouders de kinderen al hebben opgegeven voor een basisschool, springen vooral de ouders in de vier grote steden (G4) eruit. Het

percentage ouders de G4 dat zijn kind nog niet heeft opgegeven voor een basisschool is beduidend lager (14%) dan in de rest van het land (tussen de 24% en 33%)¹.

Figuur 1.7 is uw kind al opgegeven voor een basisschool? Vs. Hoe groot is de gemeente waar u woont?

1.6 Behoeftte aan buitenschoolse opvang en wachtlijsten

Een kwart van de ouders heeft zijn kind opgegeven voor een buitenschoolse opvang (bso) en weet ook dat er plek is als zijn of haar kind naar school gaat. Bijna een op de vijf ouders heeft zijn kind wel opgegeven voor de bso, maar weet nog niet of er plek is op de gewenste startdatum of heeft al te horen gekregen dat er geen plek is op de gewenste startdatum. Ruim een op de vijf ouders geeft aan helemaal geen gebruik te gaan maken van bso.

Bij gezinnen met één kind weet slechts een op de acht ouders dat er plek is op de bso als het kind naar school gaat, bij gezinnen met twee of drie kinderen is dit ruim een op de vier². Dit heeft hoogst waarschijnlijk te maken met het plaatsingsbeleid waarin broertjes en zusjes over het algemeen voorrang hebben.

De behoefte aan nieuwe schooltijden is bij ouders gekoppeld aan de behoefte aan bso, slechts een op de acht ouders met behoefte aan nieuwe schooltijden geeft aan geen gebruik te willen maken van

¹ Significant, vastgesteld door middel van een Chi-kwadraattoets (betrouwbaarheidsniveau 95%)

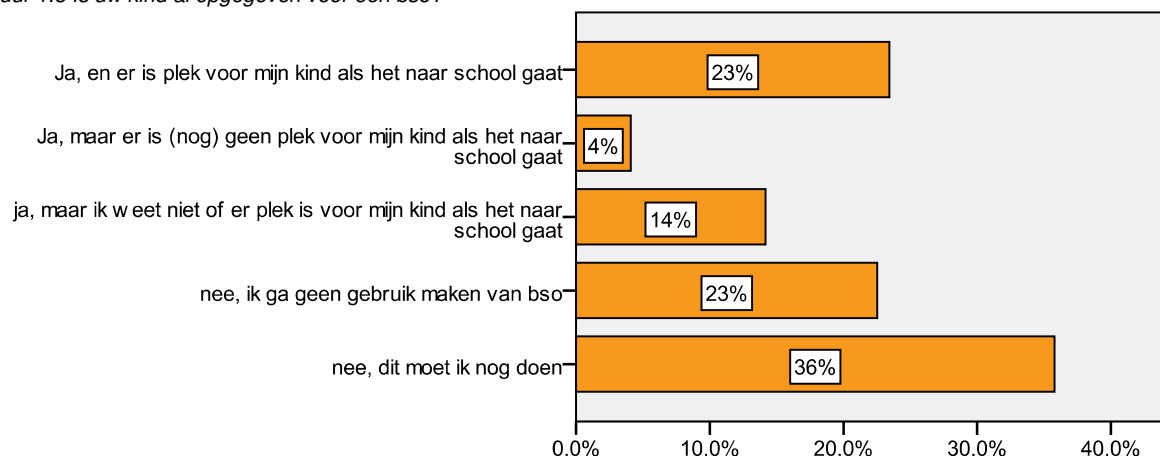
² Significant, vastgesteld door middel van een Chi-kwadraattoets (betrouwbaarheidsniveau 95%)

bso. Bij ouders die uit de voeten kunnen met de klassieke schooltijden geeft ruim een derde aan geen gebruik te gaan maken van bso.

Het is opvallend dat ruim een derde van de ouders die behoefte heeft aan andere schooltijden, zijn of haar kind heeft opgegeven voor een school waar geen bso in pandig is.

Nog een derde van de ouders met behoefte aan nieuwe schooltijden heeft zijn of haar kind wel bewust opgegeven voor eens school met een in pandige bso. Bij de ouders die uit de voeten kunnen met klassieke schooltijden heeft krap een vijfde deze keuze bewust gemaakt.

Figuur 1.8 Is uw kind al opgegeven voor een bso?

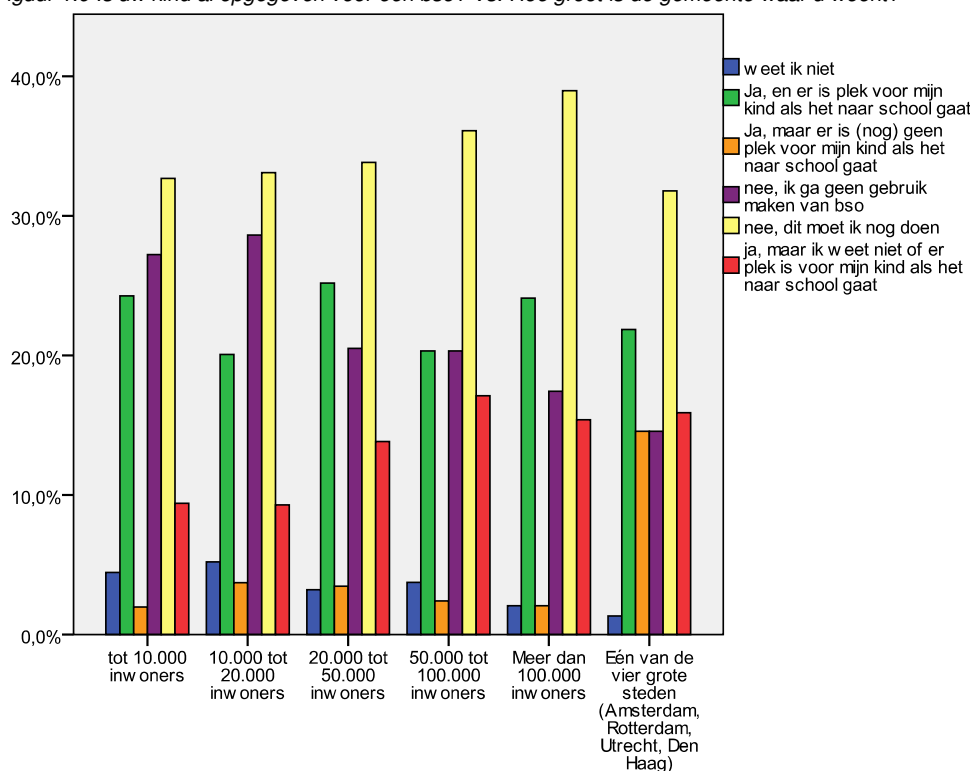

Tabel 1.6

Is uw kind opgegeven voor een bso?	Klassieke schooltijden	Nieuwe schooltijden
Ja, en er is plek voor mijn kind als het naar school gaat	19%	26%
Ja, maar er is (nog) geen plek voor mijn kind als het naar school gaat	3%	5%
ja, maar ik weet niet of er plek is voor mijn kind als het naar school gaat	11%	16%
nee, ik ga geen gebruik maken van bso	37%	13%
nee, dit moet ik nog doen	28%	36%
weet ik niet	3%	3%

Er is een verband¹ tussen ouders die zijn of haar kind al opgegeven hebben voor de bso en de grootte van de gemeente. Het percentage ouders dat nu al weet dat er op de gewenste startdatum geen plek is op de bso, is in de G4 beduidend hoger (15%) dan in de rest van het land (tussen de 2 en 4%). Het gebruik van bso neemt toe naarmate de gemeente kleiner wordt. In de gemeenten kleiner dan 20.000 inwoners geeft krap een derde van de ouders aan geen gebruik te gaan maken van bso. Dit aantal neemt af naar een zesde in de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners en de G4.

Figuur 1.9 Is uw kind al opgegeven voor een bso? Vs. Hoe groot is de gemeente waar u woont?

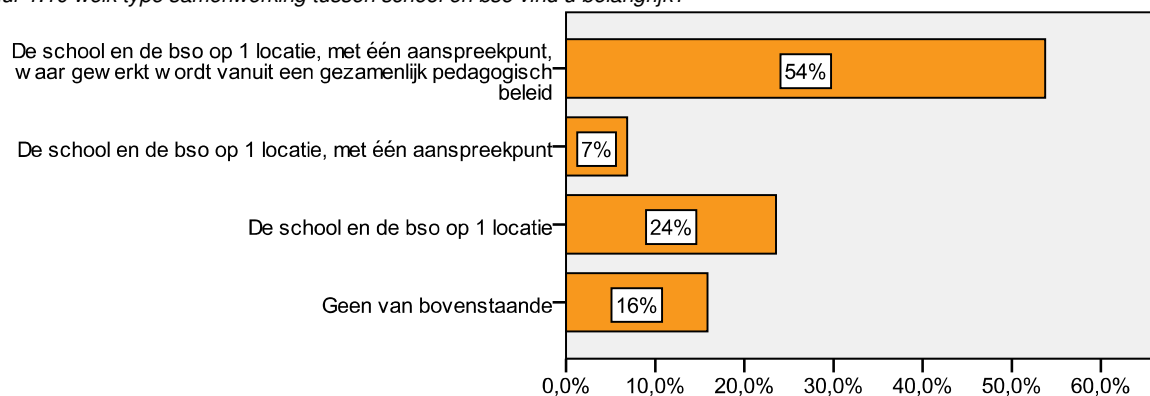
1.7 De behoefte aan samenwerking tussen onderwijs en opvang

Ruim de helft van de ouders heeft behoefte aan een school en een bso op één locatie met één aanspreekpunt waar gewerkt wordt vanuit een gezamenlijke pedagogische visie. Toch vindt ook nog een kwart van de ouders het voldoende als de bso en de school zich alleen op dezelfde locatie bevinden.

Een op de vier ouders die uit de voeten kunnen met de klassieke schooltijden vindt geen enkele vorm van samenwerking tussen school en bso belangrijk. Bij de ouders met behoefte aan nieuwe schooltijden is deze groep beduidend kleiner, van deze ouders vindt een op de tien dit niet belangrijk.

¹ Significant, vastgesteld door middel van een Chi-kwadraattoets (betrouwbaarheidsniveau 95%)

Figuur 1.10 welk type samenwerking tussen school en bso vind u belangrijk?

Tabel 1.8

Welk type samenwerking tussen school en bso vindt u belangrijk?	Klassieke schooltijden	Nieuwe schooltijden
De school en de bso op 1 locatie, met één aanspreekpunt, waar gewerkt wordt vanuit een gezamenlijk pedagogisch beleid	41%	61%
De school en de bso op 1 locatie, met één aanspreekpunt	8%	7%
De school en de bso op 1 locatie	28%	22%
Geen van bovenstaande	24%	11%

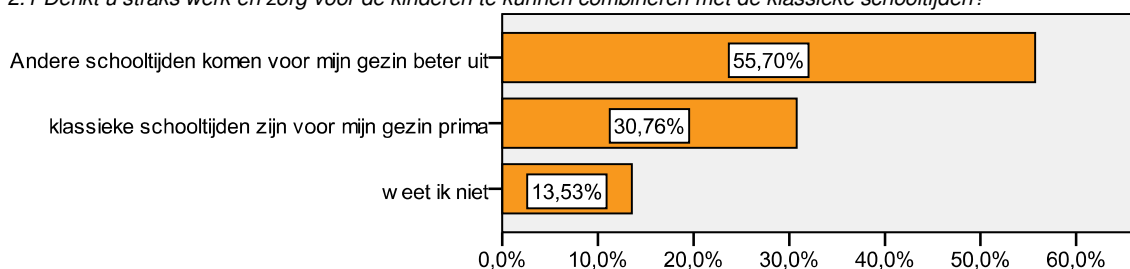

2. Wensen

Als ouders zelf zouden mogen kiezen, hoe zouden ze de schooltijden dan inrichten? Hebben ze bepaalde voorkeuren voor start- en eindtijden en hoe denken ze over de vrije woensdag middag en de schoolvakanties?

Meer dan de helft van de ouders heeft behoefte aan andere schooltijden, een derde van de ouders kan goed uit de voeten met de klassieke schooltijden.

Figuur 2.1 Denkt u straks werk en zorg voor de kinderen te kunnen combineren met de klassieke schooltijden?

2.1 De schooltijden van de ideale school

De meningen van ouders over het halen en brengen van de kinderen zijn redelijk verdeeld, ook als er wordt gekeken naar de voorkeur voor nieuwe of klassieke schooltijden.

De 'ouderwetse' starttijd tussen 8:15 en 8:45 is bij twee van de vijf ouders het meest geliefd, vroeger brengen is voor ruim een derde ook nog een goede optie. Veel later of veel vroeger geniet bij ouders niet de voorkeur.

Er is een verband tussen de voorkeur voor klassieke of nieuwe schooltijden en hoe laat ouders hun kinderen willen brengen¹. Ruim de helft van de ouders met een voorkeur voor klassieke schooltijden wil de kinderen naar school brengen om de 'officiële' klassieke tijden tussen 8:15 en 8:45. Van de ouders met behoefte aan nieuwe schooltijden is dit een derde.

De voorkeur voor het brengen van ouders die behoefte hebben aan nieuwe schooltijden ligt een half uur vroeger, van deze ouders zou twee op de vijf het liefst zijn kind brengen tussen 7:45 en 8:15.

Er is ook een verband tussen de voorkeur voor klassieke of nieuwe schooltijden en hoe laat ouders hun kinderen willen ophalen². Over het ophalen van de kinderen zijn de meningen van ouders nog sterker verdeeld dan het wegbrengen, een derde van de ouders haalt zijn kind graag op na 17:00, een kwart van de ouders doet dit liever twee uur eerder na 15:00.

¹ en ² Significant, vastgesteld door middel van een Chi-kwadraattoets (betrouwbaarheidsniveau 95%)

Bij de ouders die prima uit de voeten kunnen met de klassieke tijden geven ook twee op de vijf ouders aan hun kind graag op te halen na 15:00, toch vindt ook een kwart van deze ouders het ophalen na 17:00 een goede optie. Van de ouders met een voorkeur voor nieuwe tijden haalt twee van de vijf ouders zijn kind graag op na 17:00, een kwart doet dit liever nog een uur later, na 18:00.

Tabel 2.1

Het ideale rooster start tussen:	Alle ouders	Klassieke schooltijden	Nieuwe schooltijden
7:15 en 7:45	12%	7%	15%
7:45 en 8:15	34%	22%	41%
8:15 en 8:45	40%	56%	33%
8:45 en 9:15	8%	10%	6%

Tabel 2.2

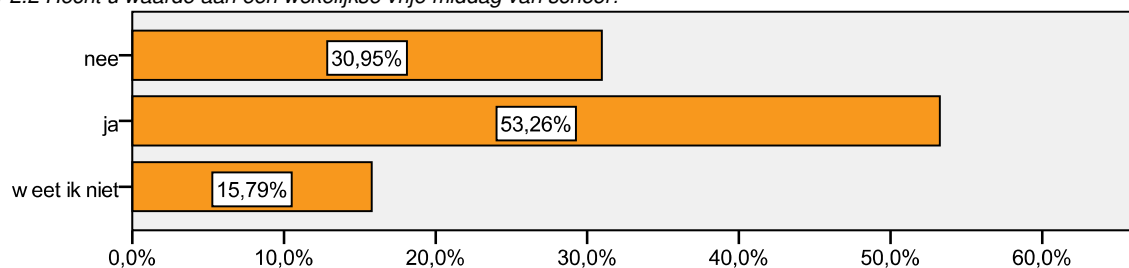
Het ideale rooster eindigt na:	Alle ouders	Klassieke schooltijden	Nieuwe schooltijden
14:00	10%	8%	11%
15:00	23%	41%	13%
16:00	12%	12%	12%
17:00	33%	25%	39%
18:00	21%	14%	26%

2.2 Wekelijkse vrije middag

Ruim de helft van de ouders geeft aan behoefte te hebben aan een wekelijkse vrije dag. Als dit opgesplitst wordt naar de behoeften van ouders¹, blijkt dat 79% van de ouders die tevreden is met de klassieke schooltijden ook waarde hecht aan de wekelijkse vrije middag. Bij de ouders met behoefte aan nieuwe schooltijden is dit 38% van de ouders.

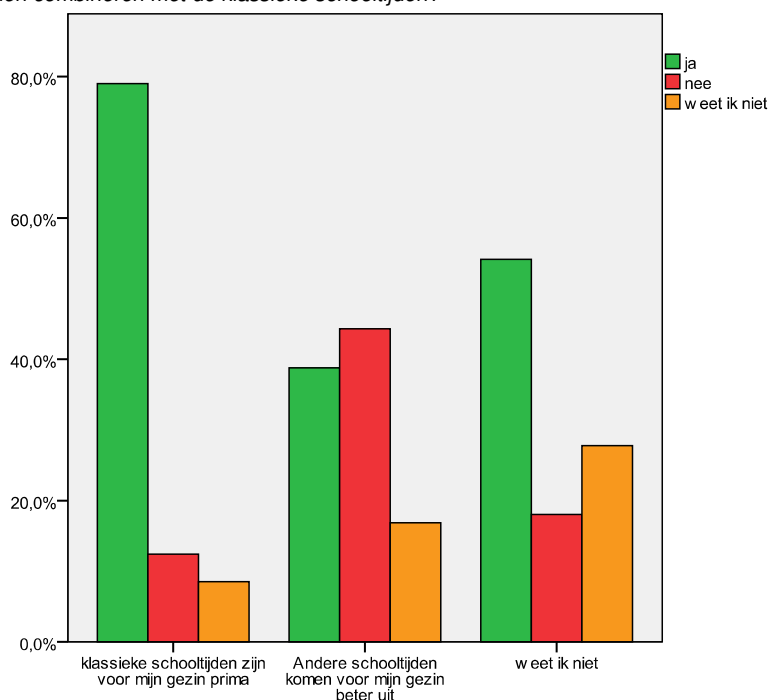
54% van de ouders die niet weet of ze behoefte hebben aan nieuwe of klassieke schooltijden geeft aan wél waarde te hechten aan de wekelijkse vrij middag van school.

Figuur 2.2 Hecht u waarde aan een wekelijkse vrije middag van school?

¹ Significant, vastgesteld door middel van een Chi-kwadraattoets (betrouwbaarheidsniveau 95%)

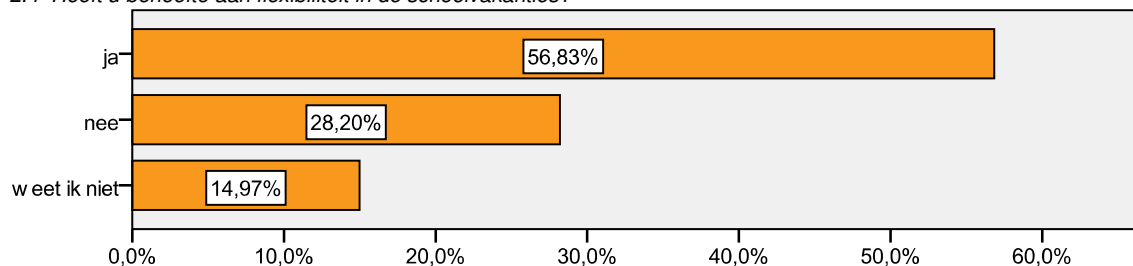
Figuur 2.3 Hecht u waarde aan een wekelijkse vrije middag van school? Vs. Denkt u straks werk en zorg voor de kinderen te kunnen combineren met de klassieke schooltijden?

2.3 Flexibele vakanties

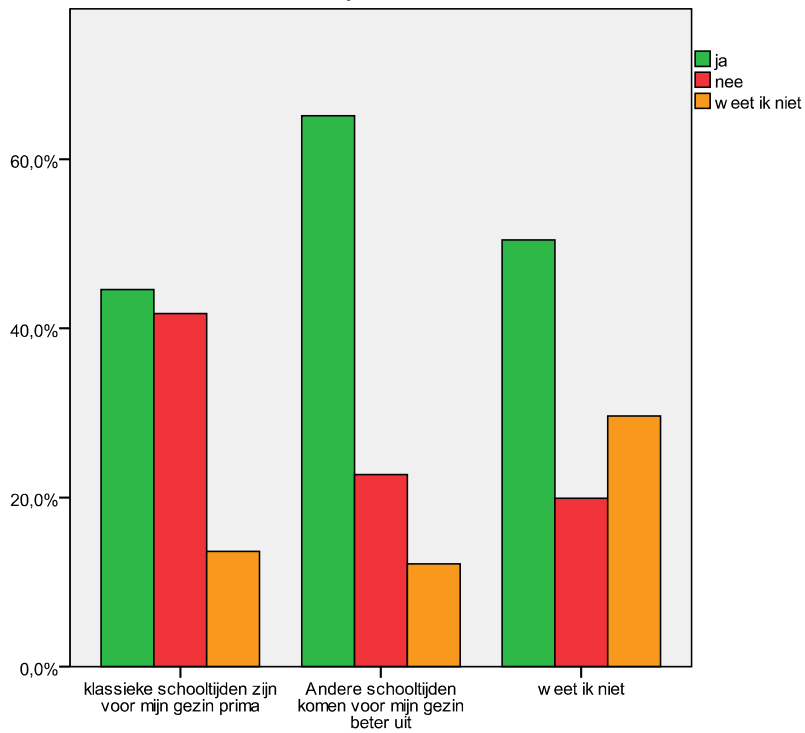
Meer dan de helft van de ouders geeft aan behoefte te hebben aan flexibiliteit in de schoolvakanties, krap een derde vindt het prima zoals het nu is. Ouders die uit de voeten kunnen met de klassieke schooltijden geven aan wél behoefte te hebben aan flexibiliteit in de schoolvakanties¹. Het gaat hier om 45%, van de ouders met behoefte aan nieuwe schooltijden is dit 65%. Van de ouders die nog niet weten voor welk schoolmodel ze moeten kiezen geeft 50% aan wel al te weten behoefte te hebben aan flexibiliteit in de schoolvakanties.

Figuur 2.4 Heeft u behoefte aan flexibiliteit in de schoolvakanties?

¹ Significant, vastgesteld door middel van een Chi-kwadraattoets (betrouwbaarheidsniveau 95%)

Figuur 2.5 Heeft u behoefte aan flexibiliteit in de schoolvakanties? Vs. Denkt u straks werk en zorg voor de kinderen te kunnen combineren met de klassieke schooltijden?

3. Afstemming school- en werktijden

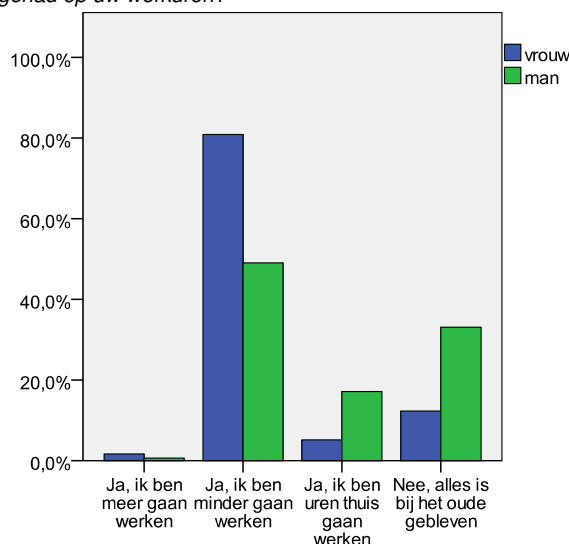
3.1 In hoeverre zijn de werktijden aangepast bij de komst van kinderen?

81% van de vrouwen geeft aan minder te zijn gaan werken bij de geboorte van de kinderen, van de mannen geeft 49% dit aan. Vrouwen geven aan dat slechts 32% van de partners minder is gaan werken bij de komst van kinderen.

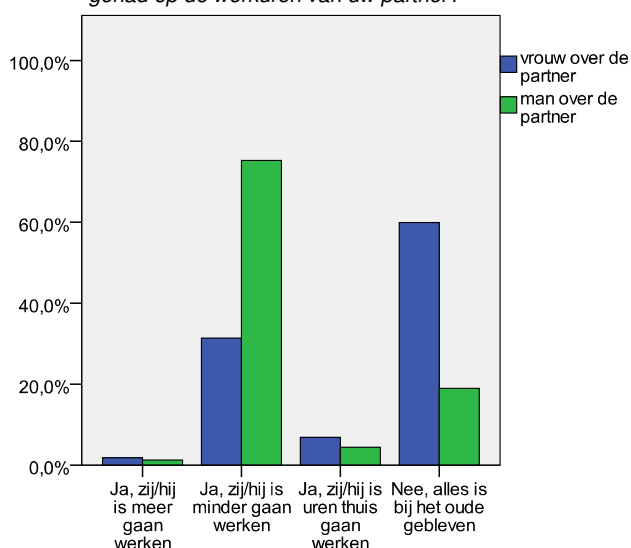
Slechts 12% van de vrouwen geeft aan dat bij de geboorte van de kinderen alles bij het oude is gebleven, van de mannen geeft 33% dit aan. Vrouwen geven echter aan dat bij 60% van de partners alles bij het oude is gebleven bij de geboorte van de kinderen.

Als de partners aan elkaar gekoppeld worden geeft 45% van de respondenten aan dat de vrouw minder is gaan werken bij geboorte van het oudste kind en dat bij de man alles hetzelfde is gebleven, 28% geeft aan dat beide partners minder zijn gaan werken. Er is een samenhang tussen de werkuren van beide partners¹.

Figuur 3.1 Heeft de geboorte van uw kinderen invloed gehad op uw werkuren?

Figuur 3.2 Heeft de geboorte van uw kinderen invloed gehad op de werkuren van uw partner?

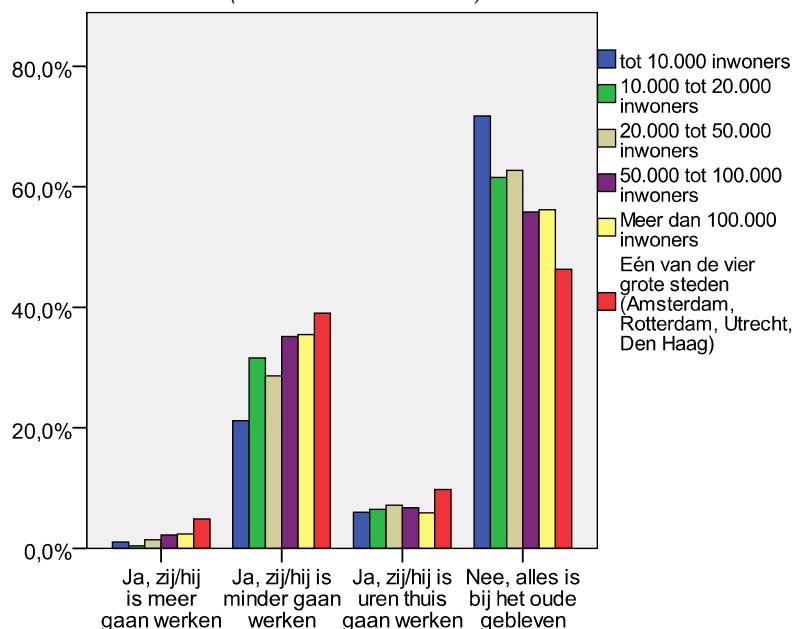

De grootte van de gemeente heeft geen opvallende invloed op de wijzigingen in de werktijden van vrouwen bij de geboorte van kinderen. De mannelijke respondenten zijn een te kleine groep om op te splitsen op gemeente niveau, maar als er wordt gekeken naar wat de vrouw over de partner zegt is er wel degelijk verschil. Er is een samenhang² tussen de grootte van de gemeente en de invloed van de geboorte van kinderen op het werkgedrag van de partners van vrouwen.

¹ en ² Significant, vastgesteld door middel van een Chi-kwadraattoets (betrouwbaarheidsniveau 95%)

Bij gemeenten tot 10.000 inwoners is volgens de vrouwen bij 72% van de partners alles bij het oude gebleven, bij de G4 is dit percentage geleidelijk gedaald tot 46%. Hoe kleiner de woonplaats, des te groter de kans dat bij partners van vrouwen alles bij het oude blijft als de kinderen worden geboren.

Figuur 3.3 Heeft de geboorte van uw kinderen invloed gehad op de werkuren van uw partner? Vs. Hoe groot is de gemeente waar u woont? (antwoorden van vrouwen)

3.2 In hoeverre worden de werktijden aangepast bij het schoolgaan van kinderen?

49% van de vrouwen geeft aan dat er bij het schoolgaan van het oudste kind geen veranderingen in de werkuren zullen komen, 58% van de mannen geeft hetzelfde aan. Vrouwen zeggen overigens dat dit hoger ligt en voor 72% van de partners geldt.

Minder gaan werken als het kind vier jaar wordt, wordt minimaal gedaan, ouders zoeken de oplossing eerder in thuis werken of werken binnen schooluren. Mannen zien thuiswerken als oplossing, 12% van de mannen kiest voor deze oplossing, bij vrouwen is dit 5%. Vrouwen zien eerder een oplossing in werken binnen schooluren, hier kiest 12% voor.

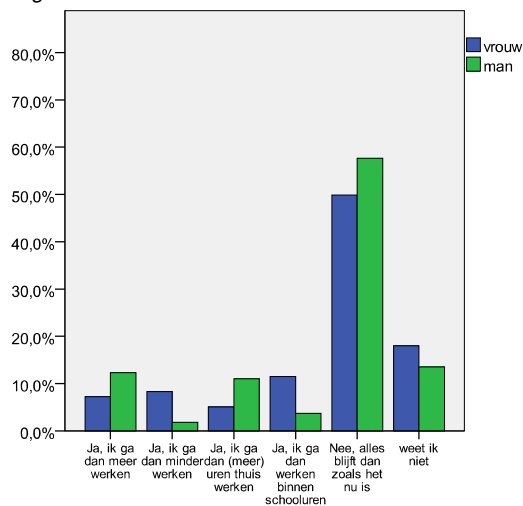
51% van de vrouwen die aangeeft bij de geboorte van kinderen minder te gaan werken, zegt dat er bij het schoolgaan van de kinderen in werkuren niets verandert, ook bij mannen is dit 51%. Er is een samenhang tussen de werkuren van vrouwen bij de geboorte en het schoolgaan van kinderen¹. Vrouwen geven aan dat bij bijna 86% van de partners er geen veranderingen zijn bij de geboorte én het schoolgaan van de kinderen.

¹ Significant, vastgesteld door middel van een Chi-kwadraattoets (betrouwbaarheidsniveau 95%)

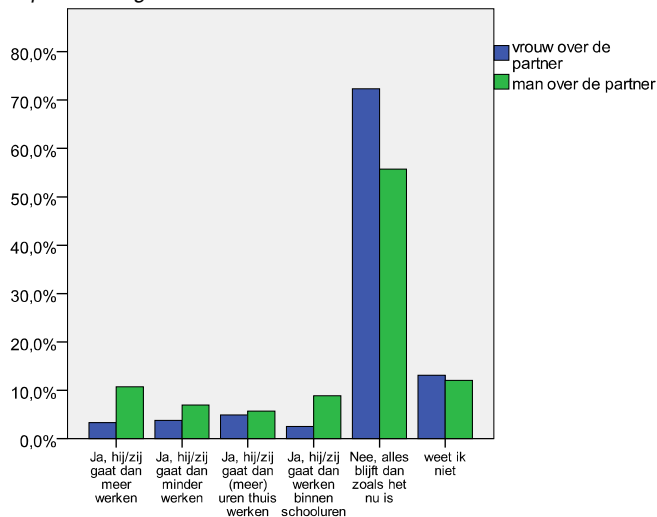
43% van de ouders geeft aan dat er bij beide ouders geen veranderingen optreden in de werkuren als de oudste naar school gaat. 9% van de ouders weet voor beiden nog niet wat het schoolgaan van de kinderen gaat betekenen voor de werkuren.

Bij 6% van de ouders gaat de vrouw werken binnen schooluren en blijft bij de man alles bij het oude.

Figuur 3.4 Als uw oudste kind naar de basisschool gaat, zal dit dan voor veranderingen in uw werkuren zorgen?

Figuur 3.5 Als uw oudste kind naar de basisschool gaat, zal dit dan voor veranderingen in de werkuren van uw partner zorgen?

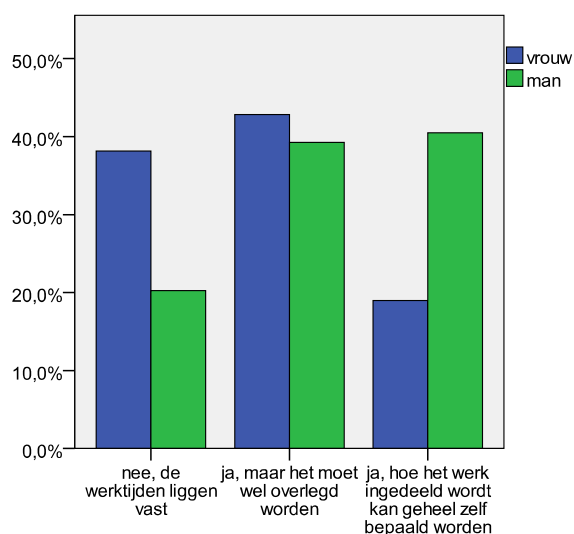

3.3 In hoeverre heeft men flexibiliteit in de werktijden?

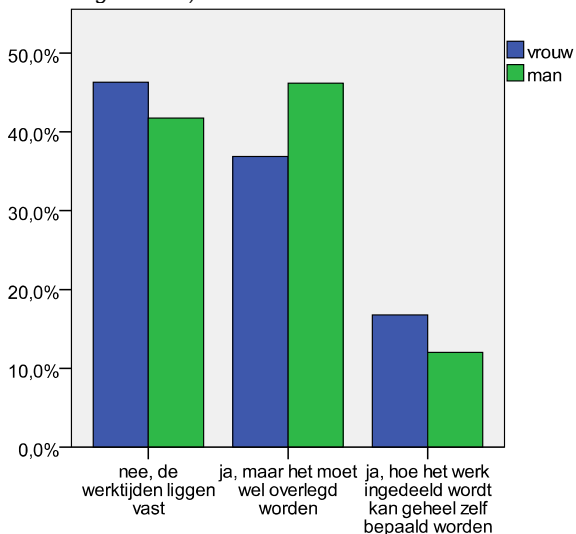
38% van de vrouwen geeft aan werk te hebben waarbij de uren vast liggen, bij mannen zegt 20% hetzelfde. Vrouwen geven echter aan dat voor 46% van de partners geldt dat de werkuren vast liggen. 19% van de vrouwen heeft werk dat volledig zelf indeelbaar is, voor mannen is dit 41%. Vrouwen geven echter aan dat ze denken dat dit geldt voor slechts 17% van de mannen. Mannen geven aan veel meer vrijheid te hebben in hun werk dan vrouwen denken.

21% van de ouders geeft aan dat de werktijden voor beide partners vast liggen. 19% van de ouders geeft aan dat beide partners een baan hebben waarbij er overlegd moet worden als er flexibiliteit gewenst is. 17% van de ouders geeft aan dat de vrouw vaste werkuren heeft en de man een baan heeft waarbij overlegd kan worden. Slechts 7% van de ouders heeft beiden een baan waarbij de uren zelf ingedeeld kunnen worden.

Figuur 3.6 Heeft u flexibiliteit in uw werkuren? (begin- en eindtijd zelf bepalen, thuis werken, dagen ruilen)

figuur 3.7 Heeft uw partner flexibiliteit in zijn/haar werkuren? (begin- en eindtijd zelf bepalen, thuis werken, dagen ruilen)

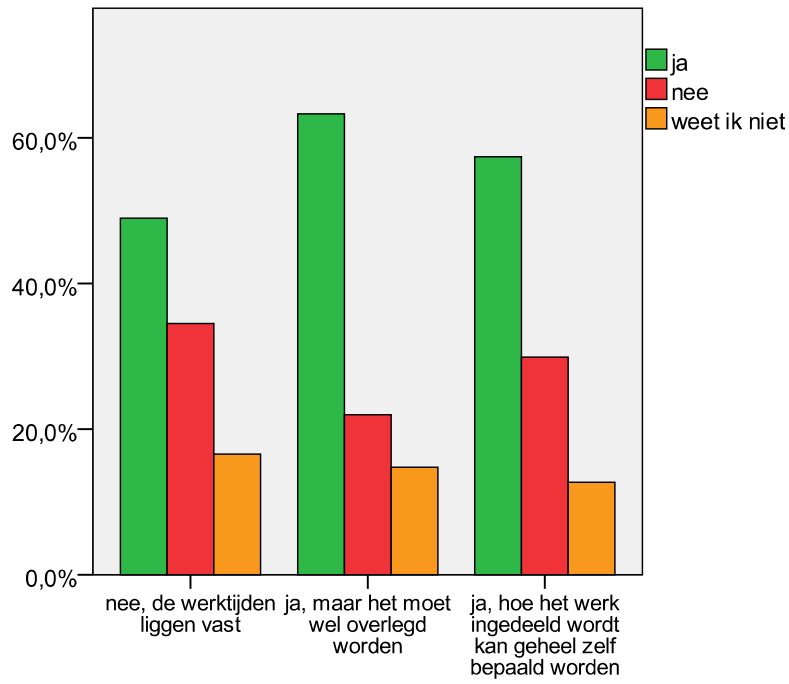

Ouders met vaste werktijden hebben behoefte aan flexibele vakanties¹, dit geldt voor 29% van de ouders. Ook ouders die hun werk geheel zelf kunnen indelen hebben een sterke voorkeur voor flexibele schoolvakanties, 57% van de ouders zou dit graag zien.

Figuur 3.8 Heeft u flexibiliteit in uw werkuren? (begin- en eindtijd zelf bepalen, thuis werken, dagen ruilen) Vs. Denkt u straks werk en zorg voor de kinderen te kunnen combineren met de klassieke schooltijden?

¹ Significant, vastgesteld door middel van een Chi-kwadraattoets (betrouwbaarheidsniveau 95%)

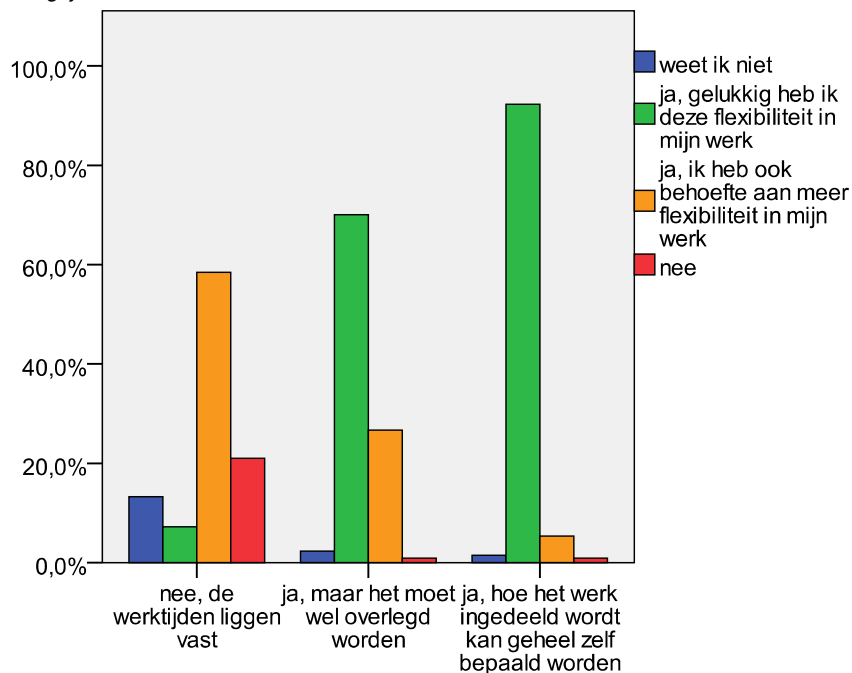

Ouders met vaste werktijden geven aan behoefte te hebben aan meer flexibiliteit in het werk¹, dit geldt voor 58% van de ouders.

92% van de ouders die de werktijden helemaal zelf kunnen invullen zijn erg tevreden over de flexibiliteit die ze hebben in het werk. 27% van de ouders die in overleg de werkuren kan bepalen heeft behoefte aan meer flexibiliteit in het werk.

Figuur 3.9 Heeft u flexibiliteit in uw werkuren? (begin- en eindtijd zelf bepalen, thuis werken, dagen ruilen) Vs. Vindt u het belangrijk om flexibiliteit in uw werk te hebben?

¹ Significant, vastgesteld door middel van een Chi-kwadraattoets (betrouwbaarheidsniveau 95%)

4. Vergelijking met andere onderzoeken

De afgelopen jaren zijn er verscheidene onderzoeken uitgevoerd, waar vergelijkbare vragen werden gesteld. Van de volgende onderzoeken is er kort gekeken naar mogelijke overeenkomsten en verschillen:

- *Deelonderzoek Kinderopvang: gebruik en wensen, Advies commissie Dagarrangementen. (2001)*
- *Eindrapportage Schooltijden onderzoek Hilversum, Vyvoj (2009)*
- *Factsheet tijdsknelpunten, SCP, (2010)*
- *Rapportage Online kwantitatief onderzoek 'Schooltijden', Qrius/Zwijssen ouders, (2010)*

Wat vooral opvalt is dat het Rapport Jonge ouders over schooltijden zich richt op ouders waarvan de kinderen nog niet op de basisschool zitten, terwijl de andere rapporten zich juist richten op de groep ouders met schoolgaande kinderen. Ook hier blijkt weer dat startende ouders heel anders staan tegenover andere schooltijden, dan ouders die al gewend zijn aan het ritme van klassieke schooltijden. In die zin kan het Rapport Jonge Ouders over schooltijden, nog los van de wat andere vraagstelling, niet één op één vergeleken worden met de in dit hoofdstuk aangehaald rapporten.

Tabel 4.1

Gebruik kinderopvang	Jonge ouders over schooltijden (2011)	Kinderopvang: gebruik en wensen (2001)
Dagopvang	74%	88%
Gastouder	6%	1%
Peuterspeelzaal	9%	1%
oppas	-	2%
Zelf/anders opgelost	6%	8%
geen gebruik kinderopvang	5%	-

Tabel 4.2

Aantal dagen kinderopvang per week	Jonge ouders over schooltijden (2011)	Kinderopvang: gebruik en wensen (2001)
1- 1,5	17%	5%
2- 2,5	43%	34%
3- 3,5	34%	48%
4- 4,5	6%	10%
5	1%	3%

Tabel 4.3

Geboorte van kinderen en verandering in werkuren	Jonge ouders over schooltijden (2011)		Kinderopvang: gebruik en wensen (2001)	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
Alles is gelijk gebleven	33%	12%	67%	11%
Ik ben meer gaan werken	1%	2%	4%	3%
Ik ben minder gaan werken	49%	81%	29%	86%
Ik ben uren thuis gaan werken	17%	5%	-	-

Tabel 4.4

Flexibiliteit in werk	Jonge ouders over schooltijden (2011)		Kinderopvang: gebruik en wensen (2001)	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
Werktijden liggen vast	20%	38%	26%	26%
Er kan worden overlegd	39%	43%	25%	34%
Er hoeft niet worden overlegd	-	-	33%	30%
Uren zijn vrij in te delen	41%	19%	16%	10%

Tabel 4.5

Zou u gebruik maken van een dagarrangement?	Jonge ouders over schooltijden (2011)			Kinderopvang: gebruik en wensen (2001)	
	Gelijke dagen	Hele dag model	Bioritme school	Kinderen jonger dan 4	Alle ouders
Ja	58	29	21	42	41
Nee	23	50	54	14	19
Weet ik niet	19	21	26	44	40

Kinderopvang: gebruik en wensen (2001)

- 55% van de jonge ouders gaat zijn of haar werktijden aanpassen op het schoolrooster als het kind vier wordt
- 19% van de jonge ouders gaat minder werken als het kind vier wordt
- 37% van de ouders oriënteert zich op een school die verbonden is aan een bso.

Schooltijden onderzoek Hilversum (2009)

- 85,5% van de ouders met kinderen tot 4 jaar heeft een voorkeur voor 5 gelijke dagen.
- 14,6% van ouders met kinderen tot 4 jaar zijn tevreden over de huidige dagindeling.
- Ouders met kinderen tussen 0 en 4 staan positiever tegenover nieuwe dagindeling, dan ouders met kinderen die al op de basisschool zitten.

Tabel 4.6

Gemiddeld aantal uren betaalde arbeid per week	Jonge ouders over schooltijden (2011)	Factsheet Tijdsknelpunten (2010, gegevens 2005)
Vrouw	26,4	17,8
Man	38,4	34,2

Tabel 4.7

Gewenste schooltijden	Jonge ouders over schooltijden (2011)	Factsheet Tijdsknelpunten (2010, gegevens 2005)	
	Alle ouders	Klassieke tijden	Ander rooster
Klassieke tijden	31%	62%	7%
Brede school	-	8%	16%
Continu rooster	-	19%	58%
anders	58%	10%	19%

Tabel 4.8

Voor welk model heeft u een voorkeur?	Jonge ouders over schooltijden (2011)	Online onderzoek 'Schooltijden' (2010)
Traditioneel	31%	42%
Bioritme	21%	10%
7 tot 7/hele dag model	29%	6%
5 gelijke dagen	58%	10%
continu	-	33%

Tabel 4.9

Online onderzoek 'Schooltijden' (2010)	eens	oneens
Wat mij betreft mogen de traditionele schooltijden aangepast worden.	48%	52%
De traditionele schooltijden zijn achterhaald en passen niet meer in de moderne maatschappij.	32%	68%
Ouders zouden zelf een vrije keuze moeten hebben in wanneer zij voor hun kind vakantie opnemen.	29%	71%

Bijlage 1. de vragenlijst

Als uw kind 4 wordt gaat het naar de basisschool, dit is niet alleen een grote verandering voor het ritme van uw kind. Vaak heeft het schoolgaan van kinderen effect op het volledige gezinsritme. Als uw kind nu bijvoorbeeld naar de dagopvang gaat bent u gewend aan een voorziening van 8:00 tot 18:00, dit verandert als uw kind naar school gaat. Al decennia lang zijn de schooltijden in Nederland ongeveer hetzelfde; scholen starten rond 8:30 en gaan uit tussen 15:00 en 15:30, afhankelijk van de lengte van de middagpauze. De woensdagmiddag is vrij en vaak hebben de jongste leerlingen (4 t/m 7 jaar) nog een extra vrije middag of om de week een vrije dag.

Vanuit scholen komen er steeds meer initiatieven tot stand waarin er wordt gekeken naar het veranderen van de schooltijden. Dit doen ze om onder andere om organisatorische redenen, om een rustige dag voor het kind te ontwikkelen en tegemoet te komen aan de huidige gezinsritmes.

Projectgroep Andere Tijden is benieuwd naar de mening en behoefte van ouders met kinderen van 0-4 jaar die nog geen gebruik maken van het basisonderwijs en vraagt zich af:

- 1. Denkt u straks werk en zorg voor de kinderen te kunnen combineren met de klassieke schooltijden?**
  - klassieke schooltijden zijn voor mijn gezin prima
  - Andere schooltijden zouden voor mijn gezin beter uitkomen
  - Weet ik niet
- 2. Uit hoeveel kinderen bestaat uw gezin?**
- 3. Wat is de leeftijd van uw kinderen?**
- 4. Heeft u een partner?**
- 5. Gaat uw kind momenteel naar de dagopvang/peuterspeelzaal/gastouderopvang?**
  - Ja, naar de dagopvang, ... dagen per week
  - Ja, naar de peuterspeelzaal, ... ochtenden per week
  - Ja, naar de gastouderopvang, ... uren per week
  - nee, we hebben het anders opgelost
  - nee, er is geen behoefte aan opvang
- 6. Is uw kind al opgegeven voor een basisschool?**
  - ja
  - nee, hier maar ik ben me wel al aan het oriënteren (ga naar vraag 9)
  - nee (ga naar vraag 9)
  - weet ik niet (ga naar vraag 9)
- 7. Hebben bij de keuze voor deze school de schooltijden een rol gespeeld?**
  - ja
  - nee
  - weet ik niet
- 8. Is er buitenschoolse opvang (bso) in de school waar uw kind staat ingeschreven?**
  - ja, hier hebben wij bewust voor gekozen
  - ja, maar dit is toeval
  - nee
  - weet ik niet

9. Is uw kind opgegeven voor een bso?

- nee, ik ga geen gebruik maken van bso
- nee, dit moet ik nog doen
- Ja, en er is plek voor mijn kind als het naar school gaat
- Ja, maar er is (nog) geen plek voor mijn kind als het naar school gaat
- Ja, maar ik weet niet of er plek is voor mijn kind als het naar school gaat
- weet ik niet

10. Bent u bekend met een of meer van deze nieuwe vormen van schooltijden?

- 5 Gelijke dagen model
- Hele dag model
- Bioritme school

5 Gelijke dagen model: Leerlingen starten vroeg (rond 8:00) en zijn iedere dag rond 14:00 uit. Het gelijke dagen model combineert lunch onder begeleiding van de leerkracht (er is geen tussenschoolse opvang) met het afschaffen van de traditionele vrije woensdag- en/of vrijdagmiddag. Het rooster biedt voor de naschoolse opvang meer ruimte om activiteitenprogramma's op te zetten en om de druk van de wachtlijsten piek op maandag, dinsdag en donderdag te halen.

Hele dag model: De school heeft ruime openingstijden van 7 tot 7 en heeft een flexibele start en eindtijd. Buiten de lestijd is er ruimte voor een gecombineerd programma van sport, cultuur, vrije tijd en opvang. De school is het hele jaar open, ouders kunnen zelf kiezen of ze hun kind vier of vijf dagen per week naar school laten gaan. Ook vakanties en vrije dagen kunnen flexibel worden opgenomen.

Bioritme school: Volgens de schommelingen van het biologisch ritme zijn de piekuren voor leren, onthouden en presteren tussen 10.00 en 12.00 uur en tussen 14.30 en 16.30 uur. De bioritme school gebruikt vooral die tijden voor de cognitieve taken. Op de andere tijden (bijvoorbeeld in e lange middagpauze) worden rustigere activiteiten, de creatieve vakken en sport gepland.

11. Als u de mogelijkheid had zou u dan kiezen voor een van deze schoolvormen?

	Gelijke dagen model	Hele dag model	Bioritme school
- ja			
- nee			
- weet ik niet			

12. Wat zou voor uw gezinsritme het ideale schoolrooster (eventueel inclusief bso) zijn?

Starten tussen:

- 7:00 en 7:30
- 7:30 en 8:00
- 8:00 en 8:30
- 8:30 en 9:00
- 9:00 en 9:30
- 9:30 en 10:00

Eindigen tussen:

- 14:00 en 15:00
- 15:00 en 16:00
- 16:00 en 17:00
- 17:00 en 18:00
- 18:00 en 19:00

13. Welk type samenwerking tussen school en bso vindt u belangrijk?

- De school en de bso op 1 locatie
- De school en de bso op 1 locatie, met één aanspreekpunt
- De school en de bso op 1 locatie, met één aanspreekpunt, waar gewerkt wordt vanuit een gezamenlijk pedagogisch beleid
- Geen van bovenstaande

14. Heeft u behoefte aan flexibiliteit in schoolvakanties?

- ja
- nee
- weet ik niet

15. Heeft u behoefte aan goed geregelde opvang tussen de middag (overblijven) is en heeft u daar ook extra geld voor over?

- nee, ik ga geen gebruik maken van tussenschoolse opvang
- ja, en daar wil ik best voor betalen
- ja, maar het mag niet meer kosten dan €2,50 per keer
- ja, maar het mag niet meer kosten dan €3,50 per keer
- ja, maar tussenschoolse opvang met vrijwilligers voldoet ook

16. Hecht u waarde aan een wekelijkse vrije middag van school?

- ja
- nee
- weet ik niet

17. Heeft de komst van kinderen invloed gehad op uw werkuren? (dezelfde vraag voor eventuele partner)

- Ja, ik ben meer gaan werken
- Ja, ik ben minder gaan werken
- Ja, ik ben uren thuis gaan werken
- Nee, alles is bij het oude gebleven

18. Als uw kind naar de basisschool gaat zal dit dan voor veranderingen in uw werkuren zorgen? (dezelfde vraag voor eventuele partner)

- Ja, ik ga dan meer werken
- Ja, ik ga dan minder werken
- Ja, ik ga dan (meer) uren thuis werken
- Ja, ik ga dan werken binnen schooluren
- Nee, alles blijft dan zoals het nu is

19. Hoeveel uur werkt u per week? (dezelfde vraag voor eventuele partner)

20. Heeft u flexibiliteit in uw werkuren? (begin en eindtijd zelf bepalen, thuis werken, dagen ruilen) (dezelfde vraag voor eventuele partner)

- nee, de werktijden liggen vast
- ja, maar het moet wel overlegd worden
- ja, hoe het werk ingedeeld wordt kan geheel zelf bepaald worden

21. Vindt u het belangrijk om flexibiliteit in uw werk te hebben?

- ja, gelukkig heb deze flexibiliteit in mijn werk
- ja, ik heb ook behoefte aan meer flexibiliteit in mijn werk
- nee
- weet ik niet

22. Ik ben een

- man
- vrouw

23. Hoe groot is de gemeente waar u woont?

- tot 10.000 inwoners
- 10.000 tot 20.000 inwoners
- 20.000 tot 50.000 inwoners
- 50.000 tot 100.000 inwoners
- Meer dan 100.000 inwoners
- Een van de vier grote steden (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Den Haag)

Bijlage 2. Opmerkingen van ouders

'Wij hebben ons bij de keuze van onze school nauwelijks laten leiden door schooltijden. Ik kan me voorstellen dat de meeste ouders vooral naar het soort onderwijs, de sfeer op school, grootte van de school, etc. kijken. Natuurlijk wegen schooltijden ook wel mee, maar nu werd het wel erg sterk neergezet of dat het enige is dat telt bij je schoolkeuze. Uiteindelijk hebben we gekozen voor de school waar we ons en ons kind ons het beste thuis voelen.'

'Ik wil graag opmerken dat ik het jammer vindt dat de enquête alleen eenzijdig uitgaat van de behoefte van ouders rondom uren en hen werk. Mijns inziens is dat niet perse hetzelfde als de behoeften van een kind.'

'De reden dat mijn zoon nog niet is opgegeven voor de bso is dat dat pas kan als hij drie is. De reden dat wij niet hebben geselecteerd op schooltijden bij de keuze van de school is omdat er in onze omgeving geen andere varianten zijn.'

'Mijn kinderen zitten beide al op het basisonderwijs. Vreemd dat het dan niet meer mogelijk is om aan een dergelijke enquête deel te nemen. Ook vanuit ons is daar wel een mening over.'

'Ik baal van de per dag wisselende schooltijden, de thuis-lunches en de lange verplichte vakanties. Niet meer van deze tijd!'

'k heb vooral behoefte aan een systeem waar schooltijden en crèchetijden op elkaar afgestemd zijn. Ik probeer in schooltijden te werken, de kinderopvang is hier echter niet op ingesteld. Als het mogelijk zou zijn om kinderopvang af te nemen gedurende de schooltijden dan zou ik gelijk kiezen voor het continu-rooster en meer dagen gaan werken. Nu zijn de kosten voor opvang zo hoog dat dit in onze situatie onbetaalbaar is.'

'Mijn kind gaat en naar een kinderdagverblijf en naar een peuterspeelzaal en we hebben ook nog 2 oma's die oppassen. Ik werk wisseldiensten en kan redelijk ruilen om mijn rooster naar mijn zin te maken. Meer ouders combineren diverse vormen van opvang en hebben geen flexibele werktijden maar wel een wisselrooster.'

'In het onderzoek wordt geen aandacht besteed aan de vraag welke schooltijden het "best" zijn voor de kinderen. Ik zou hier weleens een onderzoek naar willen hebben. Het valt mij op dat de belangen van de kinderen vaak als minder belangrijk worden gezien dan de belangen van de ouders die het vooral voor zichzelf zo gunstig mogelijk geregeld willen hebben, begrijpelijk, maar niet eerlijk tegenover de kinderen waarvan tegenwoordig al zoveel verlangd word.'